

K problematice původní druhové skladby lesů na Voticku a Mladovožicku

Zur Problematik der ursprünglichen Holzartenzusammensetzung in den Wäldern der Regionen von Votice und Mladá Vožice

Josef TLAPÁK

Jako v článku „K problematice původní druhové skladby dřevin na Benešovsku“, který jsem uveřejnil v 23. svazku Vlastivědných prací z Podblanicka v r. 1963¹, půjde také v této stati, věnované stejné problematice na území Voticka a Mladovožicka, převážně o výsledky studia uskutečněného autorem před časem v Lesprojektu v Brandýse nad Lab. a doplněného novějším historickým šetřením. V daném případě obsáhne podstoupený badatelský záměr obvod lesních hospodářských celků Votice a Vrchotovy Janovice, které byly podle organizace správy státních lesů ČSR do konce roku 1971 součástí lesního závodu Vlašim. Po reorganizaci se studovaný region nachází od 1. 1. 1982 zčásti v rámci lesního závodu Vlašim, totiž polesí Votice, Jankov a Mladá Vožice², zčásti v rámci lesního závodu Vysoký Chlumeč, totiž polesní Smilkov a částečně Vojkov. O lesích při statku Drachkov, jakož i v obvodu obce Tomice, které sem rovněž z větší části zasahují, bylo pojednáno dříve v

¹ J. TLAPÁK: K problematice původní druhové skladby dřevin na Benešovsku. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 23/1983, str. 33-66,(3 map. přílohy).

² Panství Mladá Vožice jakož i další okolní velkostatky se rozkládají již na území dnešního Jihočeského kraje.

mém článku, o kterém jsem se již zmínil, věnovaném minulosti lesů na Benešovsku při výkladu o lesích na panství Tloskov³.

Pochopitelně jako již předtím v případě Benešovska se rovněž tentokrát zakládá příslušné historické studium na materiálech z archívů někdejších velkostatků, resp. na archívních pozůstatostech nadřízených správních orgánů. Podle jednotlivých velkostatků budeme postupovat i nadále.

1. Obvod lesních hospodářských celků Votice a Vrchotovy Janovice v rámci lesního závodu Vlašim je vyznačen tečkovaně. Podle stavu organizace správy státních lesů ČSR z r. 1971.

³ Viz pozn. č. 1.

V předkládaném pojednání se chci opřít o osvědčené dokumenty, které zachycují stav a porostní skladbu lesů před nebo v počátcích umělé obnovy lesa. V popředí mého badatelského zájmu budou jak popisy a odhady lesů, pořizované při rozličných příležitostech již od 16. století, tak také elaboráty lesních hospodářských úprav počínaje koncem 18. století včetně dochovaných porostních map a brouillonů. Neopomenu ovšem příležitostně využít také existující údaje historické literatury⁴.

Pochopitelně se výklad neobejde bez znalosti alespoň některých starších plošných a prostorových měr. Ze staročeských lesních měr se budeme v našich pramenech setkávat především s lečemi, které podle J. Nožičky⁵ vykazovaly po okolku (obvodě) porůznu 18-36 tenat, přičemž hrana tenata měřila nejčastěji 40 sáhů (71,12 m). Plocha leče se pohybovala mezi 9-18 ha. Zemský plošný provazec, používaný při vkladech do zemských desek v závěru 17. a v první polovině 18. století, obnášel podle P. K. Světeckého 0,095 ha. Dolnorakouské jitro o 1600 čtverečných sázích, na která se měřily lesy i v českých zemích od závěru 18. století, vykazuje v ploše 0,5755 ha. Prostorový dolnorakouský sáh o 60 krychlových stopách plné dřevní hmoty při délce polen 5/4 vídeňského lokte se rovná 1,8947 plnometru (plm)⁶.

⁴ Z těchto jsem využil především údajů o lesních dřevinách z historickotopografického díla J. G. SOMMERA ze závěru 1. poloviny 19. století, jež jsem v některých případech porovnal s obdobnými daty z historickotopografické sbírky J. EICHLERA z poloviny 20. let 19. věku. Jinak další historickotopografické materiály, ať již jde o starší dílo J. SCHALLERA či mladší zpracování A. N. VLASÁKA, A. SEDLÁČKA, Č. HABARTA nebo A. PROFOUSE, kromě některých po-místných názvů přímé doklady o lesních dřevinách nezaznamenávají. Srv. J. SCHALLER: Topographie des Königreichs Böhmen, B. I-XVI, Prag und Wien 1785-1790; J. G. SOMMER: Das Königreich Böhmen statistisch-topografisch dargestellt. B. I-XVI (Prag 1833-1849); A. N. VLASÁK: Okres Votický, Bibl. míst. děj., Praha 1873; A. SEDLÁČEK: Hrady, zámky a tvrze království českého, díl. 1-15, Praha 1882-1927; Č. HABART: Sedlčansko, Sedlecko a Voticko, díl I-III, Sedlčany-Praha 1925-1928; A. PROFOUS: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl I-IV, Praha 1947-1957

⁵ J. NOŽIČKA : Přehled vývoje našich lesů, Praha 1957, str. 20-22.

⁶ G. HOFMANN: Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko až do zavedení metrické soustavy. Plzeň-Sušice 1984.

STAV LESŮ A DRUHOVÁ SKLADBA DŘEVIN DO POČÁTKU 2. POLOVINY 19. STOLETÍ

Velkostatek Votice-Vrchotovy Janovice

Nejstarší známá zmínka o lesích na panství Votice pochází z dílčí cedule, pořízené pro tento majetek po smrti Krištofa Skuhrovského a zapsané do zemských desek v r. 1566⁷. O skladbě dřevin se však z ní dovídáme jen zcela málo. Kromě několika nápořádí v pomístních názvech osad a lesních tratí pouze to, že poddanský živel proniká v těchto letech do lesní državy pronájemem některých dílců pod plat. Sdílnější je v tomto ohledu pramen o sto let mladší. V soudním odhadu čtvrtého dílu majetku po Sezimovi z Vrtby, k němuž náležel statek Votice, Beztahov a Křešice⁸, se popisuje v r. 1657 „lesů všech 43 leče, 24 jedlových, smrkových a borových, k stavení a jiným potřebám, každá na 30 tenat. Item 19 lečí míšenice a porostlin, z nichž k pivovaru a k palivu dříví se seká a dělá; ty vseckny lesa leče, jedna druhé na pomoc, poněvadž z nich nic se neprodává a prodati nemůže, pokládají se ve 4000 kopách míšeňských⁹.

O lesích při zemskodeskovém zboží Olbramovice, které bylo přikoupeno k Voticům v r. 1672¹⁰, se dovídáme to, co o nich bylo zapsáno „k ruce panu hraběti z Ladenu pro summu 4000 zl.“ v extraktu částečného odhadu z r. 1659 od Olbramovic a Drachkova, co předešle odhádáno nebylo“. V dokumentu se popisuje „předně u dvoru Tvoršovského lísek borovej Na čihadle“. Dále „hůrky V Ouzkých, Stráň nad potokem pod Vaňovským mlejnem. Vynáší to vše 54 1/8 prov.; u vsi Ouběnic les slove Krsový, les Křekový, drží 54 1/8 prov.; u vsi Jiřina hájek Na Zlodějovce, drží 10 1/2 prov.; les Lísek v horách 61 3/4 prov.; summa tých lesův 237 3/4 prov.; počítaje provazec po 28 gr., vynáší 110 kop 57 kr. Item les Tožická hora, drží 210 1/4 prov., poněvadž pěknější než nadepsaní jest, pokládá se provazec po 36 gr. a vynáší 72 kop 9 gr¹¹.

Historické doklady o lesích na velkostatku Votice neexistují až do závěru 18. století. V záznamu o lesích (Wälderabschätzungs-Consignation), který tvoří zvláštní přílohu soudního odhadu votického panství (bez V. Janovic) z r. 1797, se dovídáme, že panské lesy o výměře 723 jiter (417 ha), obhospodařované ve třech revírech (Budenín, Beztahov, Křenovice), sestávají již téměř výhradně z jehličnanů. Z

⁷ SÚA Praha-fond: Desky zemské velké (dále jen DZV) 58, fol. I 26.

⁸ J.TLAPÁK: Votický velkostatek r. 1657 (Přepis taxy panství). Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 2/1958, str. 182-5.

⁹ Tamtéž, str. 185.

¹⁰ Ottův slovník naučný, sv. XVIII/1902, str. 710.

¹¹ SÚA Praha-fond: Stará manipulace, sign. SM-R 16(kart.1928)

vyšetřené zásoby hmoty připadá na měkké dříví 77 533 kubických sáhů (97,56 %), kdežto na tvrdé listnáče 1945 kubických sáhů (2,44%)¹².

Podrobně jsou popsány a oceněny lesy na spojených velkostatecích Votice, Vrchotovy Janovice a Olbramovice až v r. 1847¹³. Shodou okolností však z materiálů, uložených v archívu zemského soudu civilního, byly právě ony složky, které se týkaly odhadu lesů, vyňaty, a to s výjimkou elaborátu pro Olbramovice, při kterémžto statku se však nacházelo pouze 28 jiter 360 sáhů dominikálních lesů. Podle tohoto dokumentu převládá v popisovaných porostech borovice, převážně do 30, výjimečně do 40 let stáří, doprovázená smrkem, břízou a habrem. Některá vlhčí stanoviště zaujímal olše.

Pro ostatek území Voticka a Vrchotojanovicka nezbývá než se obrátit ke svědectví, které nám o stavu lesů a o jejich skladbě dřevin poskytují lesní fase stabilního katastru z přelomu 1. a druhé poloviny 19. století. Usuzujeme z nich, že dřívě zde zřejmě převládající jedle si dosud udržela alespoň zčásti své někdejší zastoupení v obvodu šesti katastrálních celků. V prvním z nich, který tvoří vsi Budenín, Džbány a Kaliště, nacházíme v I. a II. hospodářské třídě (139 jiter), obhospodařovaných holosečně ve 100 a 801etém obmýtí, asi ze 7/10 smrk a ze 3/10 jedli a něco borovice. Existující mýtné porosty jsou prosvětlené a poškozené ve svém vzrůstu dřívějším hrabáním steliva. Na parcelách III. hosp. třídy (103 jiter), obhospodařovaných toulavě v 60letém obmýtí, má převahu borovice. Porosty jsou zde vesměs prořídle a nevykazují žádnou předchozí lesnickou péči¹⁴.

V obvodu dalšího katastrálního celku, zahrnujícího obce a osady Křešice, Babice, Podolí, Radotín a Slavkov, sestávají lesy, tvořící I. hosp. třídu (126 jiter) a obhospodařované v 80letém obmýtí, ze 2/5 ze smrků, ze 2/5 z borovic a z 1/5 z jedlí. Starší porosty jsou zde různověké a řídké, ale mladší velmi dobré. Naproti tomu lesy, obhospodařované v II. hosp. třídě v rámci 60letého obmýtí toulavě a porostlé převážně borovicí, jsou velmi řídké a devastované dřívějším hrabáním steliva¹⁵.

Do třetice nacházíme jedli ve znatelnějším zastoupení na katastrálním území města Votice a obce Javor. Porosty, zařazené v I. hosp. třídě se stoletým obmýtím (63 jiter) a ze 4/5 smrkové a z 1/5 jedlové, jsou již vesměs přestárlé, zato mlaziny se

¹² Tamtéž-fond: Zemský soud civilní, sign. ZP-III Bb 5 (kart. 224).

¹³ Tamtéž, sign. ZP-III Bb (kart. 243): "Prothocoll über die gerichtliche Abschätzung ländtäfliehen Gutes Olbramowitz, aufgenommen in Folge Auftrags des hochlöblichen k. k. Böhm. Land rechts von 19. Juni 1847, z. 13.102".

¹⁴ Tamtéž-fond: Stabilní katastr. (dupl), sign. 207/6.

¹⁵ Tamtéž, sign. 207/18.

ukazují jako slibné. V porostech II. hosp. třídy (30 jiter) s 80letým obmýtím je ze 3/5 zastoupena borovice, z 1/5 smrk a z 1/5 opět jedle¹⁶.

Čtvrté katastrální území, ve kterém se setkáváme s jedlí, tvoří obce Olbramovice, Velký a Malý Semtín, Jeleneč a Mokřany. Jedli se smrkem a s příměsí borovice vykazují ovšem jen ony porosty, které jsou obhospodařovány v I. hosp. třídě (73 jiter) holosečně ve stoletém obmýtí. Starší porosty jsou údajně prořídle, mladší povšečně v lepším stavu. Porosty, zařazené v II. hosp. třídě (149 jiter) a obhospodařované v 80letém obmýtí, jsou z poloviny smrkové a z poloviny borové. Zbývajících 53 jiter vesměs selských lesů s toulavou těžbou tvoří prořídle bořiny zakrnělého vzrůstu s příměsí smrku¹⁷.

V katastrální fazi pro obce Vrchotovy Janovice, Mrvice, Velká Lhota a Brašnice se popisuje v I. hosp. třídě 110 jiter poměrně dobře zakmeněného a zapojeného lesa (ziemlich gut bestockt ebenso geschlossen). Je obhospodařován holosečně v 80letém obmýtí a tvoří jej smrky, borovice a přimíšené jedle. Porosty zařazené v II. hosp. třídě (99 jiter), toulavě těžené (plenterweise), jsou prořídle. Nesou stopy předchozího poškozování hrabáním a pastvou stejně jako 20 jiter bořin, vedených ve III. hosp. třídě a velmi prořídlych, často s propojeným zápojem. Jestliže v prvních dvou třídách sloužilo vytěžené dříví jako užitkové a jen zčásti jako palivo, pak ve III. třídě výlučně jen jako palivo.¹⁸

V dalším katastrálním území, zahrnujícím obce Bezmíř, Křenovice, Zahrádka a Malá Lhota, se vyazuje v I. hosp. třídě 182 jiter různověkého lesa, obhospodařovaného v 80letém obmýtí a sestávajícího ze 3/5 z borovic a ze 2/5 ze smrků včetně jisté příměsi jedle.

¹⁶ Tamtéž, sign. 207/39.

¹⁷ Tamtéž, sign. 207/27.

¹⁸ Tamtéž, sign. 207/11.

Lesy II. hosp. třídy (235 jiter) stejné porostní skladby jsou těženy v 60letém obmýtí¹⁹. V podstatě se stejným složením porostů (3/5 borovic, 2/5 smrků) se setkáváme rovněž v katastrálním obvodu, do něhož byly začleněny obce Srbice, Beztahov, Nezdice, Střelitov, Jestřebice a Košovice. V I. hosp. třídě se vykazuje 204 jiter porostů, v mýtném stavu prořídých, ale se slibnými mlazinami, těžných ve 100letém obmýtí, v II. hosp. třídě pak 108 jiter nestejnověkých, velmi prořídých porostu, těžných toulavě²⁰.

S porosty smrků a borovic v různém poměru se setkáváme také v katastrálním celku sestávajícím z obcí Lysá, Mysletice, Větrov, Hostišov a Zdeboř. V I. hosp. třídě se vykazuje 128 jiter lesa, který sestává ze 4/5 ze smrků a z 1/5 z borovic, těžných holosečí ve 100letém obmýtí. V II. hosp. třídě (113 jiter) s obmýtím 80 let je poměr dřevin přibližně opačný (3/4 borovic, 1/4 smrků). V obou hosp. třídách je pro mýtné porosty charakteristická délka kmenů. III. hosp. třídu tvoří řídký borový les s vtroušenými smrků vesměs špatného vzrůstu²¹.

Na zbývajících třech katastrálních územích²² voticko-janovického velkostatku převažuje v porostech borovice s větší či menší příměsí smrků. Těžba v 80 či 60letém obmýtí se zde provádí jak holosečí, tak také toulavě, přičemž starší porosty jsou zpravidla prořídle, mlaziny relativně v lepším stavu.

Potud z fasí stabilního katastru o stavu a druhové skladbě dřevin lesů na Voticku na přelomu 1. a 2. poloviny 19. století. Je z nich zřetelně vidět ústup jedle a postup smrku s borovicí. Historická topografie J. G. Sommera z této doby pouze povšechně konstatuje, že lesy na Voticku se z největší části skládají z jehličnanů, přičemž jejich dřevní výnos s ohledem na šetření nárostů jde ze čtyř pětín k užitku panství a jen z jedné pětiny je zpeněžován²³.

¹⁹ Tamtéž, sign. 207/3.

²⁰ Tamtéž, sign. 207/34.

²¹ Tamtéž, sign. 207/20.

²² Tamtéž, sign. 207/21, 22, 23.

²³ J. G. SOMMER : Königreich Böhmen..., B. XVI (Berauner Kreis), S.132:

"Die Area der Waldungen ist 1252 Joch 23 Klafter. Sie sind in 4 Reviere... eingetheilt und bestehen grösstenteils in Nadelholz. Von den jährlichen (nicht namentlich angegebenen Ertragnis) um den jungen Nachwuchs zu schonen, 4/5 zum eigenen Bedarf bestimmt und 1/5 wird verkauft".

Velkostatek Tvoršovice

O lesní državě na velkostatku Tvoršovice pochází první historická zmínka z r. 1669. V soudním odhadu z tohoto roku se uvádí, že bylo vyměřeno „lesův u dvora Tvoršovického: les Hůrka, drží 212 5/8 prov., les Boroviny 333 3/8 prov., les Hora a Včely 217 prov.; u dvora Hůrka řečeného: les Branišov, drží 118 prov., les U velkého mejta 170 1/4 prov.; summa nadepsaných lesův 1151 5/8 prov.; počítaje provázek po 28 gr., vynáší 537 kop 25 gr. 3 1/2 d. Item dílec od nadepsaného lesa Velkého mejta, kterýho vrchnost drachkovská se ujímá, drží 43 5/8 prov.; ten se tuto také netaxíru je²⁴. Z reprodukováného poznamenání o lesích jsme se mohli seznámit s pojmenováními lesních tratí a s jejich výměrou v provázcích, ale ne - až na nápoověď v pomístném názvu Boroviny - s jejich tehdejší porostní skladbou.

Dalším naším pramenem je až stabilní katastr. V lesních oceňovacích fasích pro katastrální území obcí Tvoršovice s osadou Mlýny, Rudoltice a Minartice se Sledovicemi se setkáváme v porostech převážně s borovicí, kdežto smrk na zdejších stanovištích dosahuje zřetelně nižších výnosů. V katastru obcí Ouběnice (22 jiter) a Zahradnice (11 jiter) se nacházejí výlučně bořiny. Porosty jsou těženy holosečně i výběrově ve 100letém i nižším obmýti²⁵.

Podle soudního odhadu velkostatku Tvoršovice z r. 1889²⁶ byly však tamnější lesy porostlé již většinou smrkem. Podíl borovice byl již zřetelně nižší, ačkoliv v některých lesních tratích (Boroviny, Hora, Branišov, Velký a Malý Kárník) byla ještě stále hojně zastoupena. Jedle z porostů již téměř vymizela. Zcela výjimečně se dokládá v 95-130letém porostu borovic, smrků a jedlí v lese Branišov a v 821etém porostu smrků a jedlí v lese Krsový. Z přimíšených dřevin zaslouží z jehličnanů zmínky ještě hojněji pěstovaný modřín, z listnáčů dub, namnoze výmladkového tvaru, dále olše, břiza a lípa. Je vidět, že soustavnou kultivací zde v průběhu druhé poloviny 19. století smrku v porostech valně přibýlo.

²⁴ SÚA Praha-fond: DZV 28, fol. N 25. Tvoršovice byly tehdy majetkem Anny Albertiny Říčanové.

²⁵ Tamtéž-fond: Stab. kat. (dupl.), sign. 7316, 8756, 8953, 8960, 8969.

²⁶ SOA Praha-fond: Krajský soud civilní-pozůstalosti 1850-1897, sign. E 4564 /kart. 934).

VELKOSTATEK JANKOV-RATMĚŘICE

Při studiu minulosti lesů na velkostatku Jankov-Ratměřice jsme zcela odkázáni na svědectví uložená v archívech ústředních správních orgánů. Vlastní archív tohoto feudálního zboží se totiž zachoval pouze v nevelkých zbytcích. Historie jankovských lesů pro nás začíná záznamem v dílčí ceduli pořízené pro jankovské panství v r. 1665 po smrti Františka Vilíma z Talmberka. O lesích se v tomto dokumentu říká: „Lesův a hájův leče: les Bychnovský jedlový, smrkový 1; les Na Koutech 1/2; les Soudný jedlový 1; les Na horách jedlový, smrkový 2 1/2; les Černoorský jedlový, smrkový 1; les Na Zálesí 1; les Pod rybníkem 1; les Chvátnice 1; les Hradkov 1; les na Zděkově 1; les Sejrek 1; Háj vosikový, habrový, dubový 1; les Vyžovský jedlový 3; les Klen smrkový 1/4; les borový, jedlový Na horách 1; les Tami-lovec jedlový, smrkový 1; les Horovský jedlový, smrkový 1; les Vrchný jedlový, smrkový 1; summa 20 1/4 leče. Občin: ve 4 kusích lesův mají obecného 2.²⁷

Podle našeho nejstaršího pramene byly tedy na Jankovsku na počátku 2. poloviny 17. století převážně jedlosmrkové porosty, v nichž podle všech známek jedle ještě převažovala nad smrkem. Další stručnou informaci poskytuje anonymní odhad jankovského paství, pořízený někdy na přelomu 17. a 18. století pro Schwarzenberky, kterým byl zřejmě Jankov nabízen ke koupi. Protože jde v tomto případě o prodejní taxu, je zřejmé, že uvádí stav panství, a tudíž i lesů co možná v příznivém světle. „Lesů“, je podle ní, „na jankovském panství dostatek a způsobilého ke všem potřebám, a to jak krásně vyrostlého pro stavbu, na pilu i k jinému užitku; velmi krásné jedloví na šindel, smrky a zvláště mohutné borovice. Kromě nich i rozličné jiné dřevo pro sladovnu, cihelnu, pivovar, též jako jiné palivo. Lesů je zde přes 76 lečí. V lesích se nacházejí jeleni, srnčí, zajíci i jiná pernatá a srstnatá zvěř v hojnosti.²⁸

Naším nejinstruktivnějším pramenem pro poznání stavu a povahy jankovských lesů je však jejich popis a ocenění, provedené v rámci soudního odhadu z r. 1750, kdy se tento velkostatek nacházel ve vlastnictví hr. Václava Dejma ze Střítěže²⁹. V podrobné lesní rubrice jsou lesy popisovány podle tehdejší odhadní praxe v rámci jednotlivých dvorských okrsků.

²⁷ SÚA Praha-fond: DZV 73, fol. M 16-M17. K Jankovu nenáležely tehdy ještě Ratměřice.

²⁸ OA Třeboň-pob. Č. Krumlov-fond: Ústřední schwarzenberská kancelář, sign. B I-A alfa 109.

²⁹ SÚA Praha-fond: DZV 285, fol. B 24-D 6 v.

Při dvoře Jankov se uvádí nejprve smrkový a jedlový les Michov (119 zem. prov.), dále les Bichnov stejného složení (176 zem. prov.). Jako třetí se při tomto dvoře uvádí les V Koutech z mladého smrkového a jedlového dříví a výměry 286 zem. provazců. Čtvrtým v pořadí je smrkový lesík za rybníkem Velký Jarkovec (234 zem. prov.). Jinak se při jankovském popluží popisuje rozsáhlejší lesní komplex, zaznamenaný v dokumentu „Od utopeného Martina až ke Koutku“ (390 zem. prov.), porostlý opět jedlemi a smrky, z jehož dřevní zásoby asi čtvrtinu tvoří krásné trámové a krokvové dříví na pilu. Posledními dvěma lesními lokalitami zde vypočítávanými je řídký jedlový les Vosičina (72 zem. prov.) a mladý jedlový, poněkud prořídlý les Sýrek (357 zem. prov.).

Při dvoře Lažany se připomíná pět lesních lokalit. Nejprve les Habří (78 les. prov.) s mladými smrky a jedlemi, dále Peterkova hora (104 zem. prov.) porostlá zčásti mladým lesem stejného porostního složení jako v případě lesa Habří, zčásti silnějším dřívím (worunter 1/4 ungefähr in Sporn und Tramholz bestehet), dále mladý jedlový les Březina (46 zem. prov.), les Daminovka (304 zem. prov.), v němž se kromě smrků a jedlí vyskytují též borovice (mezi nimi i něco stavebního dříví) a posléze mladý smrkový a jedlový les Pastviště (70 zem. prov.).

Ke třetímu dvoru Otradovice se přidělují dva kusy lesa zvaného Škopek, dosahující k již předtím zmíněné trati Utopený Martin. První díl je porostlý vesměs smrky (Fichtenwald, 70 zem. prov.), druhý smrky a jedlemi (94 zem. prov.). Mladými smrky je konečně porostlý drobný lesík Smrčina (4 1/2 zem. prov.).

Daleko více lesů se nachází při čtvrtém poplužním dvoře Bedřichovice. Nejprve les Lipina, rozkládající se při hranici s panstvím Vlašim (181 zem. prov.), je podle svědectví našeho pramene porostlý smrky, jedlemi a borovicemi (es bestehet dieser Wald in Fichten, Tannen wie auch in Kiefern, worunter etwas Spornholz befindlich).

Dále je zmiňována mladá smrčina, jmenovaná v originálu Langerwald (60 zem. prov.), les Sekera (167 zem. prov.), porostlý mladými smrky a jedlemi a mladá březina (Birkenwald, 125 zem. prov.), pro kterou nacházíme v původním textu označení „Spálených“³⁰. Pátým v pořadí ve výčtu lesních lokalit při dvoře Bedřichovice je les jmenovaný ve studovaném dokumentu „Bei Hrziwiner Teucht“ při jemništské hranici. Odhadce nachází v něm mladé smrky a jedle a z jedné třetiny vzrostlejší užitkové dříví. Při jemništské hranici poblíž Cestina se rozkládá les Perlová louka (259 zem. prov.), porostlý převážně mladými smrky a jedlemi (... ein junger Fichten und Tannenwald, welcher mit Sporn und Brennholz vermischt). Jako smrkový a jedlový les, ve kterém se asi ze čtvrtiny vyskytuje užitkové dříví, je klasifikována lesní trať, označená zkomoleně jako „Na Češtin Běs an Soukup“ (245 zem. prov.). Uprostřed selských bedřichovických polí se rozkládá mladý jedlový a smrkový les Říště (69 zem. prov.), kdežto lesík Nesper (20 zem. prov.) je mladou smrčinou.

Ke dvoru Crkovice se přiděluje les Dubina (106 zem. prov.), porostlý vesměs mladými smrky. U dvora Skryšov se připomíná nejprve lesík označený slovy našeho pramene jako „Schusterleute“ (32 zem. prov.) a porostlý opět mladými smrky podobně jako lesík Jedlička (23 zem. prov.). Větší lesní celek (330 zem. prov.) představuje les Opatov ve dvou kusech, porostlý převážně mladými smrky a jedlemi, mezi nimiž se nachází též něco málo silnějšího užitkového dříví. Posléze ku dvoru Ratměřice přidělený les Hora (141 zem. prov.) sestává převážně z mladých smrků, mezi nimiž přichází rovněž něco užitkového dříví.

Potud vklad v zemských deskách z r. 1750. Podrobným popisem lesů je tento pramen pro nás zdrojem velmi cenného poučení. Přesvědčujeme se o tom, že lesy na Jankovsku byly v polovině 18. století velmi přetěženy, že měly zřejmý nedostatek silnějšího dříví. Dlouholetá jejich nadměrná exploatace vedla zejména u menších lesních celků k postupné záměně jedle smrkem. Jestliže v našem prameni z r. 1665 byla jedle ještě zpravidla na prvním místě před smrkem, pak v polovině 18. století bylo tomu zpravidla již naopak.

Na doklady z ústředních archívů jsme v podstatě odkázáni též při dalším šetření. Z následujících let máme k dispozici pouze stručný záznam o lesích v příslušné rubrice soudního odhadu panství z let 1818-22, kde se sice lesy zřejmě opět podrobně popisovaly, ale separátní odhadní příloha nebyla do zemských desek

³⁰ Se zkomoleninami se setkáváme u českých pomístních jmen v německých vkladech zemských desek z těchto let zcela běžně.

pojata.³¹ A tak můžeme z této písemnosti vytěžit pouze údaj o peněžité hodnotě lesního majetku vzhledem k celkové hodnotě panství. Na odhadní ceně panství, která obnáší 471 874 zl. vídeňské měny, participují lesy částkou 73 943 zl. Lesy měly tehdy již svůj hospodářský plán, a to od r. 1800, jenž se však nezachoval. V topografii J. G. Sommera je uvedeno, že ve 30. letech 19. století jankovské lesy o výměře 1173 jiter (ca 675 ha), rozdělené do tří revírů, byly porostlé ponejvíce jedlemi a smrky, k nimž přistupovalo v příměsí něco buků a borovic a jednotlivě vtroušené duby. Podle systemizačního prelimináře se z nich ročně vytěžilo 9 sáhů tvrdého a 1423 a 1/4 sáhu měkkého dříví. Nevelké dřevní přebytky se odbývaly do Votic³².

Velkostatek Zvěstov

Z archívu velkostatku Zvěstov se nic nezachovalo, a proto i tentokrát jsme v historickém průzkumu zcela odkázáni na záznamy v ústředních archivech. Nejstarší zmínku o lesích při tomto zboží jsou dochované opět v českých zemských deskách. Jde o záznam v dílčí ceduli z r. 1652³³, který však obsahuje pouze výčet názvů tratí beze všech dalších podrobností. Základním naším pramenem se proto stává popis a odhad zvěstovských lesů pro Jana Josefa Karvinského z r. 1755³⁴. Opět, jak jsme se s touto praxí setkali již u dřívějších velkostatků, jsou také tentokrát lesy popisovány v rámci jednotlivých dvorských okrsků.

Při dvoře Zvěstov je to „Velký les u sv. Anny“ o výměře 1161 zem. provazců s jedlovým, smrkovým a borovým dřívím rozličných dimenzí³⁵. Při dvoře Hlohov u Šlapanova jsou popisovány pouze dva drobné lesíky, totiž Hluboška (30 zem. prov.) s řídkými smrky a Vlčová (51 zem. prov.) stejného habitu. V rámci třetího popluží Vlastišov jsou oceňovány tři lesní parcely.

³¹ SÚA Praha-fond: 1036, fol. I 17.

³² J. G. SOMMER: Königreich Böhmen..., B. XII (Kauřimer Kreis), S. 84.

³³ SÚA Praha-fond: DZV 308, fol. F 11.

³⁴ Tamtéž-fond: DZV 160, fol. H 27.

³⁵ Tamtéž-fol. C 20: „Grosser Wald bei S. Anna genannt, besteht aus Tannen, Fichten und Kiefern, worunter Speer, Wand und bauholz...“.

První zvaná Boroviny (301 zem. prov.), rozkládající se při louce zvané Huderka, se smrky, borovicemi a jedlemi rozličné síly³⁶. Les Žbánov (69 zem. prov.) jako druhý v pořadí poblíže stejnojmenné polní trati je borový, jedlový a smrkový a rovněž značně nestejnověký. Opodál ležící mlazina (11 zem. prov.) sestává z jedlí, borovic a bříz, ale je prořídlá a místy zcela bez nárostu.

Velkostatek Odlochovice

O lesích deskového zboží Odlochovice je z minulosti známo pouze to, co o nich zapsal ve své topografické sbírce v r. 1825 J. Eichler Lesní država se podílí jistou výměrou na rozsáhlejších tratích Hartmany, Hora, Lipovka a Ptačí vrch a poskytuje jedlové, borové a smrkové dříví pro vlastní spotřebu velkostatku.³⁷

Velkostatek Vlčkovice

Mezi mladovožické, jankovské a neustupovské lesy se vklínuje nevelký lesní majetek někdejšího velkostatku Vlčkovice. První dochovaná historická zmínka o lesích při Vlčkovících s údajem o výměře jednotlivých tratí v provazcích, ale bez zmínky o zastoupení dřevin, pochází z r. 1653, kdy Vlčkovice náležely Anně Marii de Hoef-Huerta.³⁸ Podrobněji jsou však lesy popsány až v dokumentu o více než sto let mladším, v soudním odhadu z r. 1778.³⁹

Popis lesů počíná lesem Broumovickým, rozkládajícím se pod kapličkou sv. Marka. Tvoří jej vesměs smrky a jedle, k nimž je přimíšeno něco buků, údajně nejlepšího vzrůstu (bestehet in Fichten und Tannen mit etwas Buchen vermischt in frischen und besten Wachstum). Z celkové výměry připadá 118 provazců na stavební dříví a plotovinu (Bau, Sporn und Schrankenholz), 45 provazců na porostliny a mlaziny a 9 1/2 provazce na mýtě. Podobného porostního složení byl zřejmě též les Kloboučnickov.

³⁶ Tamtéž, fol. C 26: „Dieser Wald hat Fichten, Kiefern und Tannen, worunter Latten, Speer und Bauholz befindlich“.

³⁷ Archiv Nár. muzea-fond: Eichlerova sbírka č. 450.

³⁸ SÚA Praha-fond: DZV 152, fol. C 6: "Lesův vyměřeno... všech 1257 1/4 prov. aneb 6 1/2 lánu 9 1/2 prov."

³⁹ Tamtéž-fond: DZV 290, fol. I 18. Vlčkovice byly tehdy majetkem Josefiny Marie z Pottingu.

Ke smrkům a jedlím přistupuje v dolní části lesa mnoho silných buků, všechny nejlepšího vzrůstu (bestehet in Fichten und Tannen, in dem unteren Theil des Waldes mit vielen starken Buchen vermengt, in frischen und besten Wachsthum). Z celkové výměry této trati náleží 181 provazců kmenovině a stavebnímu dříví, 67 provazců připadá na mlaziny a porostliny a 10 3/4 provazce na mýtě. Vesměs smrky s jedlemi nacházíme také v lese Hartmany. Rovněž tady připadá značná část plochy (73 prov.) na kmenové a stavební dříví, 110 provazců na krokrové a plotové dříví 37 provazců na mlaziny a porostliny a 39 provazců na mýtě. Lesík zvaný Hory (27 prov.) má smrky a jedle, další Skalnice (47 prov.) smrky s příměsí bříz, někdejší paseku V Jerkovicích (20 3/4 prov.) zastihuje popis z r. 1778 zarostlou mladými smrkami.

VELKOSTATEK NEUSTUPOV

Mezi lesy panství Votice a Mladá Vožice se odedávna vklíňovaly lesní trati někdejšího velkostatku Neustupov o celkové výměře 601 jiter (včetně lesů selských, tj. 342 ha).⁴⁰ Nejstarší zmínka o nich je zachována v soudním odhadu tohoto majetku z r. 1652, jenž byl pořízen krátce předtím, než jej získal do vlastnictví Bartoloměj Paradis de la Saga.⁴¹ O lesích se v tomto dokumentu dočítáme toto: „Lesův všech při statku Neústupovském v rozdílných dvanácti místech, totiž V Buchovém, Za Voldřichovským kostelem, Hrádek nad Novým mlejnem, Borovej nad rybníkem, V Černým lesu, Na Vrchu za Lhotkou, Ve dvou kuších, Na Šandovce, Vůsí; jest vyměřeno 2292 4/5 provazce anebo 11 3/4 lánu a 36 4/5 provazce. Každý lán, poněvadž lesy vymejený a taky v těch místech, kde málo odbýti mohou, počítá se po 180 kopách. Učiní za ně 2149 kop 19 gr.“

Jak vidno, spokojuje se náš pramen s výčtem názvů jednotlivých lesů a záznamem jejich celkové výměry, aniž by pověděl cokoli bližšího o jejich dřevinné skladbě.

V tomto ohledu je mnohem instruktivnější další náš pramen, opět soudní odhad, tentokrát z r. 1695, kdy Neustupov náležel Karlu Arnoštovi z Bissingu.⁴² Lesy jsou podle platné zemskodeskové praxe popisovány vždy u jednotlivých poplužních dvorů, v jejichž blízkosti se nacházely.

⁴⁰ J. G. SOMMER : Königreich Böhmen..., B. X (Taborer Kreis), S 108.

⁴¹ SUA Praha-fond: DZV 509, fol. E 10.

⁴² Tamtéž-fond: DZV 33, fol. A 1-4 10 v.

Při dvoře Neustupov se tehdy vykazují „lesův, tu kde Nad Buchovým, V Průhonech, V Studeném dole a Vlčí Hora sluje, pěkného stavěcího, jedlového, smrkového a něco borového dříví; naměřeno 1516 1/4 provazce". Od tohoto komplexu je na 300 provazců přiděleno k Novodvorskému dvoru.

„Druhý les Bučiny slove prostředního- bukového, jedlového a smrkového dříví, vynáší 78 1/8 provazce. Summa všech lesův při dvoře Neústupově zůstávajících 1438 5/8 provazce.⁴³

Při dvoře Otradovice zjišťuje odhadce tyto lesy: „Předně škopek, prostředního smrkového a jedlového dříví, na díle vysekaný; vynáší 68 1/8 provazce. Druhý Vohrady, mladý jedlový a smrkový, vynáší 16 provazců. Třetí Zikovský, prostředního dříví, drží 16 3/8 provazce. Summa 100 1/2 provazce.⁴⁴

Ke třetímu popluží zvanému Nové Dvory se v odhadu přiděluje „u vsi Nosákova Přední a Zadní les, drží 45 provazců". Dále „od lesa Stráň slove Hořejší kus, drží 21 1/8 provazce". Posléze „třetí Černý les, mladého jedlového a smrkového dříví 37 1/4 provazce; summa 103 3/8 provazce.⁴⁵

U dvora Zálesí se připomíná v našem pramenu nejprve „les slove Zadní les za Voldřichovským kostelem, pěkného jedlového a smrkového dříví; vynáší 406 provazců.⁴⁶

Obdobnou porostní skladbu vykazují i lesy přidělené ke dvoru Záhoří. Jako první je zde zmiňován „les Pod Hojšínem, prostředního jedlového, smrkového a něco borového dříví; drží 57 provazců. Druhý Spálený borový, na díle vysekaný; vynáší 38 provazců. Třetí Hrádek, podobného dříví, něco namále stavěcího; vynáší 66 1/2 provazce. Item přidává se les od Neústupova, slove Bučiny a vynáší 78 1/2 provazce. Též Vosí slove 24 5/8 provazce: summa 264 3/8 provazce.⁴⁷

Jak vidno, zastává jedle v závěru 17. věku na Neustupovsku v porostní skladbě lesů důležitou roli a právem jí patří ve výčtu dřevin přední místo. Tento poznatek nám v plné míře ověřuje také další popis neustupovských lesů, pojatý do soudního odhadu panství z r. 1719,

⁴³ Tamtéž, fol. A 23.

⁴⁴ Tamtéž, fol. B 16.

⁴⁵ Tamtéž, fol. B 30.

⁴⁶ Tamtéž, fol. C 23.

⁴⁷ Tamtéž, fol. D 16.

pořízeného po smrti držitele Neustupova hr. Josefa šťastného z Pisnitz.⁴⁸ Protože se však liší ve své zprávě o lesích od výpovědi z r. 1695 jen zcela nepodstatně, není potřeba s tímto dokumentem blíže seznamovat⁴⁹. Podle záznamu v Sommerově topografii Čech sestávají neustupovské lesy v závěru 1. poloviny 19. století z buků, smrků a jedlí a jejich roční výnos asi 500 kubických sáhů se využívá pro potřebu vrchnostenského hospodářství.⁵⁰

Velkostatek Smilkov

Stejně jako v případě Neustupova a jiných velkostatků jsme na archív českých zemských desek odkázáni rovněž při studiu o druhové skladbě lesů před počátkem jejich umělé obnovy na někdejší rozlehlém panství Smilkov⁵¹, neboť i archív tohoto majetku vzal v průběhu let

zcela zasvé.⁵² Východiskem pro naše šetření je soudní odhad panství Smilkov z r. 1721, kdy bylo majetkem Kryštofa Norberta Voračického z Paběnic.⁵³ Lesy jsou opět v souladu s tehdejší odhadní praxí popisovány a oceňovány při jednotlivých panských dvorech.

Při dvoře Smilkov se nejprve popisuje les Žďár, v něm pak „jedlové, smrkové a buččí k malému stavení sloužící dříví se vynachází; má míry zemské 452 1/2 prov." Stejnou porostní skladbu vykazuje i přilehlý les Prostřední leč (262 prov.). Na dvou dalších lesních lokalitách Slavín a Hůrka, zmiňovaných při smilkovském popluzí,

⁴⁸ Tamtéž-fond: DZV 159, fol. B 20.

⁴⁹ Z přelomu 17. a 18. století máme pro Neustupov ještě anonymní německou prodejní taxu, dochovanou ve SOA Třeboň-pob. Č. Krumlov (fond: schwarzenberská ústřední kancelář-sign. B I A-alfa-1 c), v níž se o lesích říká toto: „Wald in grosser Mänge von dem schönsten Bau, Schindel und Bredtholz, darin zu Zeit Schwartz und Hochwild vorhanden". V jiné odhadní taxě z téže doby, uložené tamtéž (sign. B I A-alfa-14 r) čteme: „Wäldter von dem schönsten Gehauholz, worinnen auch zu Zeiten von schwartzen Wild, Rehe und Gefliegelwerk, Hasen genug befinden sich, welche man nit eigentlich weiss, wieviel dieselben sind, werden nit taxirt. Item ein Bredt oder Sägmühl, wo jährlich über 30 Schock Bredter schneiden kann".

⁵⁰ G. SOMMER : Königreich Böhmen..., B. X (Taborer Kreis), S. 108: „Sie enthalten Buchen, Fichten und Tannen. Der jährliche Holzschlag beträgt gegen 500 Klafter und wird grösstentheils zum obrigkeitlichen Bedarf verwendet".

⁵¹ Před r. 1848 náleželo k němu na 30 míst

⁵² jediná dochovaná lesní hospodářská osnova pro Smilkov z období 1934/5-1943/4 od F. Fanty se nalézala ještě v závěru 50. let na Správě státních lesů na Želetínce u Benešova.

⁵³ SÚA Praha-fond: DZV 159, fol. I 29 v.-K 27.

celkem 169 provazců, se dosvědčuje „větším dílem jedlové, smrkové, budčí a dílem borový, k stavení sloužící dříví“.

V lese Radotín (56 prov.) zjišťuje odhadce „rozličný porostliny, budčí a smrkový dříví k palivu sloužící“, v lesíku Stráně u mlejna (13 1/2 prov.) „samý budčí dříví k palivu“ a konečně v lese Lippvec (35 prov.) „větším dílem sem tam vysekaný kmeny a také samé krokrové jedlové a smrkové mladé dříví, mg míry zemské 35 provazců“.

Při dvoře Kout má les Kamen (245 prov.) „větším dílem pěkné budčí a dílem jedlové a smrkové mladé dříví... drží 245 provazců; za provazec z ohledu, že mnohá léta za bukvice ročně po 30 zl. se tržívá, po 3 kopách, činí 735 kop“. „V hati pod Novým rybníkem“ zjišťuje ocenění „rozličný porostliny od jedloví, smrkoví, boroví a březového dříví; má míry zemské 27 1/4 provazce“.

Při popluží Nezdice se jako první uvádí les Lipišov (63 prov.), ve kterém se dokládá „pěkné, rozličné velikosti jedlové, habrové dříví“. V sousedství pak „les Boroviny se jmenující od mladého jedlového, habrového a březového dříví“ o výměře 83 provazce. Porostlina Nade vsí „od všelijakého mladého dříví vynáší 6 provazců“.

Při dvoře Novém se nachází les Baba (177 prov.), v kterém „málo k stavení sloužící a jen toliko krokrový, laťový a něco budčí a habrový dříví se nachází...“. Přilehlé „porostliny u Baby řečené“ (39 prov.) chovají „od habrového a jiného dříví“. „Porostliny u pole Dlouhá strana se jmenujícího“ pak „od samého jedlového, smrkového a jiného mladého dříví vynášejí míry zemské 28 provazců“.

U dvora Chotětice se připomíná „les Čihadlnice... v němž se vyna-chází pěkné mladé, krokrový a laťový, větším dílem jedlový a habrový a něco málo borový dříví, vynáší míry zemské 172 provazců“. „Pěkné mladé jedlové, smrkové a jiný dříví“ se dokládá též v lese Kosy (168 prov.). Blíže nejmenovaný "jeden kus lesu při Milčinský cestě".(14 prov.) chová v sobě rozličné krokrové a laťové dříví“.

Poslední lesní tratí, o níž se dočítáme při výčtu lesů na panství Smilkov, je les Vozerovské Hory, pojatý v ocenění stejnojmenného po-plužního dvora. V něm slovy pramene „větším dílem jedlový, habrový na krokve a latě sloužící a taky něco borového dříví se nachází a drží míry zemské 467 1/2 provazce“.

Převážně jedlosmrkový ráz smilkovských lesů s buky a pomístně s habry a borovicemi je naším pramenem z r. 1721 přesvědčivě prokázán. Duby byly v nich patrně tehdy již vzácnější, neboť jen jedenkrát je zmiňován (Vozerovské hory) dub jako hraničník. Jinak jsou nám lesy v tomto dokumentu představeny v nepříliš příznivém stavu se zřetelným nedostatkem mýtných porostů.

Podle záznamu v historické topografii J. G. Sommera sestávají v závěru 1. poloviny 19. století smilkovské lesy o výměře 768 jiter (438 ha) převážně z jedlí,

smrků a borovic⁵⁴ a poskytují na ročním výnosu podle stávající systemizace na 900 sáhů dříví.

SÚA Praha-fond: DZV 156, fol. E 5. Majitelem statku Horní Radič byl tehdy Vilém Reun z Reunu. Pro lesy malého zboží Horní Radič, zcela obklopeného pozemky panství Smilkov, k němuž bylo později přivtěleno, máme k dispozici z doby, kdy bylo ještě samostatným celkem, odhad uložený v zemských deskách z r. 1712.⁵⁵ Nejprve je v něm popisován les V Hlubokým, ve dvou kusech (42 1/2 prov.), „dílem vysekaný, má v sobě ještě některé řídké veliké, ostatek prostřední jedlové, smrkové a bukové dříví...“. Druhý les Nevorec „taky prosekaný, ostatek jen prostředním jedlím, smrčím, něco bučím porostlý, vynáší míry zemské 33 5/8 provazce“. Posléze v třetím lese zvaném Hůrka (48 3/4 prov.) se podle zjištění odhadce „některá řídká velká jedle, ostatek prostřední jedlové, smrkové, něco bukové však řídké dříví nachází“.

Velkostatek Střeziměř

O minulosti lesů na drobném zemskodeskovém statku Střeziměř vypovídá jediný, ale instruktivní jejich popis, jenž tvoří součást soudního odhadu z r. 1824⁵⁶, uloženého v zemských deskách. Průkazné je pro nás především porostní složení mýtných, popřípadě přestárých porostů.

Jedním z takových je v trati Nad nádržkou (1 jitra 1078 sáhů) 90letý porost borovic s příměsí jedlí, údajně v dobrém stavu.⁵⁷

⁵⁴ J. G. SOMMER: Königreich Böhmen..., B. XVI (Berauner Kreis), S. 141-142: „Die obrigkeitliche Waldungen haben eine Area von 768 Joch 1167 Kl... Sie Bestehen vornehmlich in Tannen, Fichten und Kiefern...“.

⁵⁵ SÚA Praha-fond: DZV 156, fol. E 5. Majitelem statku Horní Radič byl tehdy Vilém Reun z Reunu.

⁵⁶ Tamtéž-fond: Zemský soud civilní, sign. ZP-III-Bb-113.

⁵⁷ Tamtéž: „Kiefern mit Fichten melirt von guten Bestand“.

V sousedství pak mýtná jedlina s příměsí smrků (6 jiter 407 sáhů) s hmotou 200 sáhů na jitra (tj. 663 plm na ha). Stejnou porostní skladbu vykazuje trať Velký Chocholoušek (6 jiter 651 sáhů) s 801e-tým a starším dřívím o hmotě 180 sáhů na jitra (tj. 596 plm na ha.)⁵⁸

V dobrém stavu (von gutem Bestand) se nacházela vesměs mýtnými smrků porostlá část trati (12 jiter) Veletín. V porostech mladších věkových tříd zjevně již převažují smrk s borovicí. Jako perspektivní dřevinu pro pěstění doporučuje autor odhadního elaborátu borovici.⁵⁹ Současně upozorňuje na dobré odbytové podmínky pro prodej dřeva, a to s ohledem na nedostatek mýtných porostů v okolí, vyjma panství Jistebnice a Mladá Vožice, a na možnost plavení dříví po Lužnici a Vltavě do Prahy.⁶⁰

Velkostatek Vyšetice

O stavu lesů velkostatku Vyšetice, vklíněných do severního okraje komplexu lesů mladovožického panství, se poprvé zmiňuje odhad tohoto zboží z r. 1694, kdy Vyšetice náležely Jáchymu Janu Malovci a jeho manželce Barboře Františce.⁶¹ Jako první je zde popisován „les Černý, téměř všecken vymejcený, vynáší 23 provazce. Item Černý, prostředního smrkového a jedlového dříví, na díle vymejcený, vynáší 75 provazců. Třetí Okroužek, prostředního smrkového a jedlového dříví, i namále něco stavěcího, vynáší 174 provazců". Kromě těchto tří lesních parcel se připomíná u dvora Lhota 19 1/2 provazce lesa zvaného Lhotecký „prostředního dříví". V historické topografii Čech od J. G. Sommera se v lesích při Vyšetících (139 jiter včetně lesů obecních) připomínají borovice, jedle, smrk a modřín, dále něco bříz a olší; kryjí však, poněvadž byly předešlymi majiteli velice prosvětleny, pouze vlastní spotřebu.⁶²

⁵⁸ Tamtéž: „Tannen mit Fichten melirt und sehr gut bestanden".

⁵⁹ Tamtéž: „..., dass in diesen Waldstrecken die Kiefer (Pinus sil-vestris) mit den besten Erfolg angezogen werden kann".

⁶⁰ Tamtéž: „Nach dem in der hiesigen Gegend ausser zwei Herrschaften Gistebnitz und Jung Woschitz nur sehr wenig mehr schlagbares Holz vorhanden ist und das Holz gegenwärtig sehr guten Absatz nach Tabor und selbst auch auf den nur 4 Stunden von diesem Guth entlegenen Fluss Luschnice nach Prag findet".

⁶¹ Tamtéž-fond: DZV 32, fol. J 21.

⁶² J.G. SOMMER : Königreich Böhmen..., B. XII (Kauřimer Kreis), S. 76: „Sie enthalten Kiefern, Tannen, Fichten und Lärchen nebst Birken und Erlen, decken aber, da sie unter den früheren Besitzern vor 40 und mehr Jahren stark gelichtet worden, nur den eignen Bedarf".

Velkostatek Mladá Vožice

Jižní část území podrobeného historickému šetření zaujímá panství Mladá Vožice, které bylo po řadu generací majetkem hraběcí rodiny Kühnburgů. Nejstarší záznamy o lesích, rozkládajících se v hranicích pozdější domény, pocházejí z odhadu statku Německé Záhoří (dnes Záhoří u Millčina) a Miličín, pořizované u příležitosti křídy majetku Anny Marie de Hoef-Huerta v r. 1652-53 a uložené v zemských deskách.

Ke dvoru Záhoří jsou při této příležitosti začleněny nejprve „dva kusy lesův, jeden slove Bačovská hora a drží 291 $\frac{4}{5}$ provazce; ten jest drahně vysekanej a druhej slove Křekový a drží 73 $\frac{1}{10}$ provazce, oba 1 $\frac{3}{4}$ lánu 29 $\frac{1}{2}$ provazce...⁶³. A následujícího roku při odhadu zbytku statku se zjišťuje „lesův k témuž dvoru (Záhoří): háj borovej a jedlovej slove Vysoký duby a klínek březovej Za zadními hony; to vše vyměřeno drží 1/4 lánu 31 $\frac{5}{8}$ provazce; taxíruje se za 60 kop míšeňských⁶⁴.

Podobným způsobem jsou popsány a odhadnuty z někdejšího huertovského majetku lesy při statku Miličín. V příslušném odhadu v zemských deskách se o nich poznamenává: „Lesův k témuž statku je vyměřeno: les jedlovej Deborčí, les Záskalí, les Drahotínek, les Dubová hora sluje, v němž dříví jedlový; všechny ty drží 10 $\frac{1}{4}$ lánu bez 4 $\frac{5}{8}$ provazce, po 150 kopách za lán pozůstávající, vynáší 1517 kop míšenských.⁶⁵

Méně informativní, pokud jde o údaje o dřevinné skladbě, jsou záznamy o lesích v dílčí ceduli pro statky Vrcholtovice a Těmice z doby jen o málo pozdější. Těmická dílčí cedule z r. 1659⁶⁶ uvádí pouze názvy lesů a jejich výměru v lečích, stejně tak jako cedule pro statek Vrcholtovice z r. 1686, pocházející z dělení majetku pro Marii Eusebii Špulířovou z Jiter⁶⁷.

Mnohem sdílnější je pro právě zmíněný statek, jakož i pro sousední Vitanovice popis lesů v soudním odhadu z r. 1712, kdy obě tato zboží byla v majetku Augustina Kristiána Pfalze.⁶⁸ Při dvoře Vitanovice zmiňované lesní trati Mezi háji, Hory a Černé

⁶³ SUA Praha-fond: DZV 151, fol. P 1.

⁶⁴ Tamtéž-fond: DZV 152, fol. A 24.

⁶⁵ Tamtéž, fol. B 27.

⁶⁶ Tamtéž-fond: DZV 73, fol. Q 30: »Lesův se k tomu dílu zanechává mimo sedlský porostliny Dědických a Těmických, toliko panských za 5 lečí, slove Vilový lesy za 2 leči, Vražným 1 leč".

⁶⁷ Tamtéž-fond: DZV 77, fol. B 31: „Lesův k témuž dílu jest panských mimo sedlský porostliny ...při Vrcholtovicích za 3 leče, při Leštině 2 leče a slove V Černým lese jedna leč; V Hradištným 1 leč, V Javorovým 1 leč; počítajíc jednu každou leč po 100 kopách míš. v taxe, jedna každá leč 24 tenat ...400 kop míš.".

⁶⁸ Tamtéž-fond: DZV 156, fol. A 1.

doly (503 prov.) jsou v dokumentu popisovány shodně jako jedlosmrkové, přičemž, jak se podotýká, „při témž lese Černý doly řečeném nachází se kus sporného lesa s sedlákem vyšetickým; ten jest přes polovinu vysekaný, ostatní má v sobě prostřední vyrostlé řídký jedlí a smrkové dříví...". Zcela vysekaná je též porostlina Stráně nad Lochem (33 1/4 prov.).

Ke dvoru Leština přidává odhadce tři lesní parcely, totiž Ježovku, V javorový a Hradičný (184 prov.). Také ony jsou porostlé vesměs jedlemi a smrky s výjimkou lesa Hradičný, ve kterém se dokládá též „něco bukového dříví". Při dvoře Vrcholtovice je první z drobných lesíků, k němu připomínaných (23 prov.), porostlý mladými jedlemi a smrky, druhý zvaný Porostlina (28 1/4 prov.), s „mladým březím, smrčím, na-mále borovím". Třetí V Radouších (9 3/4 prov.), pak „řídkým mladým, drobet vyrostlým smrčím a jedlím...". Poněkud rozlehlejší Černý les (77 prov.) „má v sobě", podle slov pramene, „řídký velký, ostatek smrčí a jedlí...". Kříženecké lesy (45 3/4 prov.) při dvoře Kříženec, sestávající ze tří oddělených celků, „jsou dobrým dílem vysekaný, ostatek dříví borové, jedlové prostředního, však vytáhlého vzrůstu se spatřuje". „Tůze vysekaný" je posléze i les Hory (64 1/2 prov.), jinak porostlý „jen prostředním jedlovým a smrkovým dřívím...".

Potud ze starších pramenných dokladů o lesích některých drobných feudálních statků, které nato dříve či později splynuly s Mladou Vožicí. Shodou okolností máme ze starší doby pro původní mladovožické a šelmberské panství k dispozici pouze jediný záznam o lesích, pocházející z urbárního rejstříku z r. 1656⁶⁹ Podle něho přichází v lesích na obou těchto majetcích „dříví dubí (tento údaj je však dodatečně přetržen), jedlí, smrčí, bukový, habří, javorový, březí a jiné k potřebám všelijakým". V dalším se vypočítávají jednotlivé lesní trati: „Les černý slove V Koutech dolejších pod Buchovy. Les Nad hořejšími Kouty po hranice Nahořanské. Les u vsi Řemičov slove Ropotín s dubinou. Les slove Požáry po hranice Voldřichovské. Les proti zámku Šelmberku slove Přední a Zadní Hůrka. Les slove Hora Hůsí nade vsí Bzovou. Les slove od Starodávna Mederov. Les slove Uhlířský nad Záhořím. Les Jedlina nad Lbančicemi a nad Záhořím. Les slove od starodávna Nad rybníkem Budařem. Les od cesty k Bradáčovu až zase nad Hořejší Kouty. Les slove Nad Buchovy až nad Staniměři-ce. Les slove Velkej nad rybníky Paní, Loukou, Žďárem a Zdražilem až k rybníku Volkovskému. Les slove Javornej u Voldřichova. Les slove Buk s loukou též u Voldřichova. Les Vodhorsko. Les Kus pod Žďárem až do hranic rybníka Kačera. U Šebířova les Bor, les Háj, les Stráně, les Metlice."

⁶⁹ Tamtéž-fond: Rukopisy, sign. A 335.

Dejme však již slovo pramenům z první poloviny 19. století, které jsou natolik podrobné, že podchycují jak celkový stav, tak také druhovou skladbu dřevin v lesích mladovožického velkostatku. V daném případě se jedná o tři prameny, o které se chci v následujícím výkladu opřít. Totiž o dobré zdání vypracované při obhlídce v rámci prací na odhadu fideikomisní podstaty 19. října 1812⁷⁰, jakož i o dokumenty stejné provenience z r. 1832⁷¹ a z r. 1837⁷².

V lesích revíru Miličín, podle svědectví popisu z r. 1652 ještě převážně jedlových, nacházíme v první a druhé čtvrtině 19. století ještě početné jedlosmrkové, popřípadě smrkojedlové porosty s větší či menší příměsí buku. Takovými se ukazují být v r. 1837 v trati Záskalí třeba na ploše 22 jiter 670 sáhů se rozkládající 130-145letý porost jedlí a smrků s průměrnou hmotou 180 sáhů na jitra⁷³, jedlo-smrkový porost o stejné hmotnosti na ploše 8 jiter 1149 sáhů o stáří 120 let v trati Janovec a do třetice stejnorodý smrkový porost o stáří 120-130 let v trati Pod Nuzovem o výměře 12 jiter 1403 sáhů a o průměrné hmotnosti 158 sáhů na jitra.⁷⁴ Z dalších porostů milíčského revíru si zaslouží pozornosti snad ještě rozsáhlejší porost (14 jiter 52 sáhů) 80-110letých smrků a jedlí s podrostem buků v trati Deboreč. V mladších porostech tohoto revíru se borovice uplatňuje ve větší proporcii než ve starším lese. V příměsí se v mladších porostech dokládá též bříza a v dobrozdání z r. 1812 v lese Deboreč též něco málo dubů.⁷⁵

Některé mýtné a přestárlé porosty charakteristické skladby se smrky, jedlemi a buky vykazuje v r. 1837 rovněž revír Rodná. Připomeňme si zde jako příklad třeba 120-130letý porost smrků a jedlí s jednotlivými buky v trati Farářský o výměře 10 jiter 224 sáhů s průměrnou hmotou 180 sáhů na jitra (593 plm na ha), další dva porosty (19 jiter 1100 sáhů a 7 jiter 39 sáhů) stejného porostního složení o stáří 120-140 let v trati Na lavičkách. V trati U Černého rybníka dokládá popis z r. 1837 rozsáhlý porost (29 jiter 508 sáhů) tvořený smrky a jedlemi s příměsí buků o stáří 100-120 let s průměrnou hmotou 175 sáhů na jitra (576 plm na ha)⁷⁶. Se smrky a jedlemi v doprovodu buků se setkáváme v revíru Rodná ještě v řadě dalších porostů, zejména

⁷⁰ Tamtéž-fond: Zemský soud civilní, sign. FDK VII-E-12, kart. 880: „Befund der zur obigen Herrschaft gehörigen Fideicomisswaldungen bei vorgenommener Bereisung am 19ten October 1812“.

⁷¹ Tamtéž, sign. FDK VII-E-12, kart. 881: „Forstlicher Befund der zur Fideicomis/Herrschaft Jung Woschitz gehörigen Waldungen“.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tento porost se zdá být v milíčském revíru z nejhmotnějších (593 plm na ha).

⁷⁴ Po převodu 520 plm na ha.

⁷⁵ SÚA Praha-fond: Zemský soud civilní, sign. FDK VII-E-12, kart. 881: Wald Oeboretz: in der ersten Abtheilung sind Buchen mit Tannem gemischt, 50 Jahren alt; in der 2. Abtheilung von 1 bis-15 Jahr, Kiefern, Fichten, Birken und wenig Eichen gemischt, gut bestanden“.

⁷⁶ Z hmoty 175 sáhů připadá 5 sáhů na tvrdé bukové dříví.

těch, které se blíží své mýtnosti. V mladším lese smrk v porostní skladbě zřetelně dominuje, roste v nich však souběžně i podíl borovice, zejména v mlazinách prokazatelně kulturního původu. Řidčeji zastihujeme borovici, ovšem též v některých starších porostech, např. v 70letém porostu spolu se smrkem a jedlemi v trati Drnoviště (1552 sáhů). Z pomístního názvu trati U klenky třeba zahrnout do spektra původních dřevin Mladovožicka též klen.

Ani revír Blatnice nijak nevybočuje z rámce poznatků, které jsme v dosavadním šetření mohli učinit o původním habitu mladovožických lesů. Také tady jsou mýtné a přestárlé porosty v první polovině 19. století zpravidla jedlosmrkové s větším či menším zastoupením buku, což platí také o některých mladších porostech. Na smýcených plochách se setkáváme porůznu s bukovými výstavky. Z přestárlých porostů si zde připomeňme alespoň 120-130letý porost smrků, jedlí a buku v trati Na vrších o výměře 8 jiter 167 sáhů s hmotou 26 sáhů tvrdého a 81 sáhů měkkého dříví (tj. celkově 352 plm na ha), jakož i dva porosty v trati zvané Za Budařem. První o výměře 13 jiter 183 sáhů a stáří 120-130 let sestává ze smrků a jedlí s nevelkou příměsí buku a na hmotě vykazuje 2 sáhy tvrdého a 140 sáhů měkkého dříví (celkem 468 plm na ha). Druhý o výměře 8 jiter 909 sáhů je stejného věkového rozpětí i porostního složení. Rovněž zde v mladším lese roste očividně podíl smrku a borovice.

Z revíru Elbančice bych chtěl v tomto výkladu připomenout rozsáhlý porost (42 jiter 200 sáhů) v trati Uhlířky, sestávající ze smrků a jedlí velmi dobré kvality o průměrné hmotnosti 190 sáhů na jito (626 plm na ha) a další 70-80letý porost v bezprostředním sousedství právě zmíněného stejné porostní skladby o výměře 13 jiter 990 sáhů a o hmotnosti 110 sáhů na jito (362 plm na ha). Je jistě paradoxní, že v trati zvané Jedlina do počátku 19. století zcela vymizela z porostní skladby právě jedle. V dobrozdání z r. 1812 se dokládá na polovině plochy této trati 90letý smrkový les S příměsí buku, na zbytku pak 20-25letá slibná mlazina s buky, břízami, modřínem a smrkem⁷⁷.

V elaborátu z r. 1837 je navíc zmínka o borovici a o bukových výstavkách. Bukové výstavky jsou v elbančickém revíru zmiňovány ještě v tratích U vlčí jámy, Leč nad obecním a Nad Peškovým pastvištěm. V trati Bažantnice zcela převažují listnáče. K r. 1812 se zde připomínají duby, břízy, osiky, buky a habry. Elaborát z r. 1837 uvádí ještě topoly a olše.

⁷⁷ Připomeňme si zde alespoň v trati zvané Mez pod Vítkovým polem z r. 1837 popisovaný porost o výměře 1 jito 185 sáhů s řídkými, větevnatými 100-130letými duby, doprovázenými olšemi a osikami (alte schütterere ästige Eichen, etwas Erlen und Aspen).

Zcela postrádáme ve studovaných pramenech mýtné, popřípadě přestárlé porosty ve třech dalších revírech mladovožického panství, totiž v revírech Kamberk, Leština a Řemíčov. Převaha smrku je tu ve skladbě většiny porostů již zcela zjevná, výskyt jedle se omezuje na nečetné porosty blížící se mýtnému věku. V mladším lese jedli většinou již nahrazuje borovice, pocházející ze sítí a sadeb. Ojediněle je v kulturách dokládán též modřín. Ode všech až dosud připomínaných revírů se svým porostním habitem odlišuje nejnižší položený Zámecký revír, ve kterém jsou vedle smrků a borovic (tato přichází zejména v trati Bor) zastoupeny v rozličné proporcí také duby, habry, buky, břízy, olše či osiky⁷⁸. Jedle se dokládá v tomto revíru pouze jedenkrát v dobrozdání z r. 1812 v lese Stráň ve 40letém porostu se smrký a břízami; pozdější prameny ji již zcela opomíjejí.

Právě reprodukováné poznatky o dřevinné skladbě zdejších lesů ověřuje i příslušný záznam v topografii J. G. Sommera, v níž se kromě jiného upozorňuje na obrovité buky v revírech Rodná a Blatnice, které dosahují na hmotě až 10 kub. sáhů o délce polen 5/4 lokte. Jak se zde dále podotýká, poskytuje právě bukové dříví materiál k výrobě dřeváků, které zdejší vesničané běžně nosí⁷⁹.

Celkově se nejeví stav mladovožických lesů v první a druhé čtvrtině 19. století jako příliš uspokojivý, spíše naopak. V porostech o celkové výměře 2909 jiter (1673 ha), obhospodařovaných tehdy v rámci staťové hmotové soustavy, zaostává stávající dřevní hmota (der gegenwärtige Holzbestand), jež obnáší 11 897 sáhů tvrdého (9,30

⁷⁸ J. G. SOMMER Königreich Böhmen..., B. X (Taborer Kreis), S. 93: „Die Waldungen bestehen grösstentheils aus einzelnen unzusammenhängenden Strecken und betragen 2909 Joch... Die vorherrechenden Holzgattungen sind Fichten und Tannen. Das Rodner und Blatnitzer Revier enthält zerstreut ansehnliche Rothbuchen, von welchen mehre bis 10 Klafter 5/4 elliges Scheitholz geben. In den Niederungen findet man rinige Eichen, die aber theils wegen der Rauheit des Klimas kein besonderes Wachstum zeigen. Birken gibt es, als den Nadelwäldern beigemischte Holzgattung, in Überfluss, zum Bedarf der Wagner und anderer Geräthschaften-Verfertiger. Der Absatz nach Deckung des. eigenen Bedarfs beschränkt sich auf den Umfang der Herrschaft und nur wenig geht über die Gränzen derselben hinaus. Die Rothbuche wird in dieser Gegend vorzüglich zu Holzschuhen gesucht, die hier allgemein von der Bauersleuten getragen werden“.

⁷⁹ Pro ilustraci porostních poměrů v mýtných a přestárlých porostech si uvedme, že zde připadá v r. 1837 při zjištěné hmotě 7293 sáhů tvrdého a 36 897 sáhů měkkého dříví na tvrdou hmotu, především pak na buk 17,68 %.

%) a 115 982 sáhů měkkého dříví (90,70 %) ⁸⁰, za zásobou normální (8690 sáhů tvrdého a 122 531 sáhů měkkého dříví) a v některých revírech (Kamberk, Leština, Řemičov) se výrazně nedostává mýtných porostů. Nepříznivý vývoj nato patrně ještě dále pokročil, neboť úbytek na ploše dvou posledních věkových tříd zjišťuje ve svém posudku z r. 1872 rovněž lesní Vaněček. Ten používá ve svém elaborátu velmi silných slov, když označuje stav lesů jako žalostný a ohrožený ve svých základech, nebude-li učiněna stávajícímu hospodářství přítrž ⁸¹. Každopádně však, jak se ukazuje z mladších materiálů lesního úřadu, bylo nicméně do závěru 19. století manko na hmotě v mladovožických lesích již zcela vyrovnáno.

Velkostatek Nemyšl

První zpráva, věnující pozornost lesům na panství Nemyšl, ležícím při jižní hranici studovaného areálu, pochází již z počátku druhé poloviny 16. století. V odhadu tohoto majetku, pořízeném za Viléma Malovce z Kosoře někdy před r. 1564 ⁸², jsou při něm uváděny „lesy nemalý než velký, dubový, smrkový, jedlový, borový, bukový, lipový, velmi čisté“. Jak se v odhadu dále dovozuje, „je jich muož užiti víc i míň, 10 kop gr. českých“. I když možno věřit tomu, že všechny vypočítávané dřeviny byly ve skladbě nemyšlských lesů skutečně zastoupeny, netřeba brát doslova to, že uváděné pořadí dřevin je směrodatné též pro poměr jejich rozšíření.

Protože jiné starší prameny nejsou pro Nemyšl po ruce, je třeba přihlídnout ke stavu a dřevinné skladbě lesů v lesních fasích stabilního katastru z poloviny 19. století. V katastrálním obvodu, jež tvoří obec Nemyšl a osady Ouraz a Dědičky ⁸³, se nacházejí v I. hospodářské třídě o výměře 196 jiter ze 3/4 smrky a z 1/4 jedle, obhospodařované vesměs holosečně ve 100letém obmýtí. Mýtné porosty jsou podle svědectví téhož dokumentu velmi řídké a je jich nedostatek, mlaziny jsou většinou dobře zapojené, ale pro předchozí hrabání ste-liva špatného vzrůstu. V II. hospodářské třídě téhož katastrálního obvodu (71 jiter), jakož i v katastru obce Hoštice ⁸⁴ se popisují porosty se smrky a borovicemi, obhospodařované holosečně v

⁸⁰ SOA Třeboň-pob. J. Hradec: fond: VS Mladá Vožice: Beschreibung der Waldungen von Jahre 1872: „Die Jungwoschitzer Waldungen sind gegenwärtig in so leidentlicher Zustande verhalten, ... dass eine Devastierung derselben und ihres höchst möglichen Naturalertrages herbeigeführt werden könnte, wenn nicht dieser verderblichen Richtung folgefertig, auch der Gefährdung der Wohlfahrt der Familie kräftigst eingewirkt wird“.

⁸¹ Tamtéž-fond: VS Třeboň - cizí statky sign. F. E. II-181-1.

⁸² SÚA Praha-fond: Stab. kat. (dupl.), sign. 193/20.

⁸³ Tamtéž, sign. 193/10.

⁸⁴ Tamtéž, sign. 193/44. Lesní fase pro obec Prudice nebyla v materiálech nalezena.

80letém obmýtí, na katastrálním území obce Sudoměřice pak 105 jiter lesůporostlých smrky a borovicemi a obhospodařovaných zčásti holosečně (panské lesy), zčásti výběrně (selské lesy) v 80letém obmýtí.

ZÁVĚR

I když se nám v případě Voticka a Mladovožicka citelně nedostávaly ke studiu provozní materiály z lesních úřadů velkostatků, zejména pak taxační elaboráty včetně porostních map a byli jsme převážně odkázáni na záznamy z archívů ústředních úřadů, domnívám se, že za těchto okolností se podařilo předložit hodnověrný obraz druhové skladby lesů zpracovávaného areálu v epoše před a v počátcích jejich umělé obnovy.

Nejstarší dokumenty, zaznamenávající údaje o lesních dřevinách již od druhé poloviny 16. století (Nemyšl), hojněji pak od poloviny 17. věku, shodně dosvědčují v porostech vedle jehličnanů i větší zastoupení listnatých dřevin než později. Zejména buk si tehdy udržoval v četných lokalitách ještě význačné postavení z dřívějška, byť se v průběhu 18. století v důsledku intenzivní exploatace porostů, k níž docházelo jak na Voticku, tak také na Mladovožicku, jeho zastoupení v porostech očividně snížilo. Dub, jak se zdá, byl v lesích této končiny již od časů, kam lze až prameny dohlédnout, vzácnější. Pokud se z příležitostných zmínek dovídáme také o zastoupení dalších listnáčů na složení porostů (habr, lípa, bříza, javor), pak jsou zde zpravidla pouze přimíšeny nebo vtroušeny. Výjimkou jsou tu snad pouze stejnorodé olšiny, pokud zaujímají některá vlhčí stanoviště. Na panství Mladá Vožice zaujímají tvrdé listnáče v druhé čtvrtině 19. století v úhrnu dřevní zásoby ještě na 10 %.

Z jehličnanů přísluší podle svědectví našich nejstarších pramenů z tohoto území význačné postavení jedli. Ve výčtu dřevin se objevuje ještě v průběhu 18. století často před smrkem, i když, jak jsme mohli dobře sledovat, se již v tomto věku nemírnými těžbami mění situace potud, že jedle ze svých někdejších pozic ustupuje, především ve prospěch smrku. Každopádně však naše prameny spolehlivě prokazují a ověřují starší, v podstatě jedlo-smrko-bukový charakter této lesní oblasti. Vedle smrku roste však holosečnými těžbami v porostech také podíl borovice, která se z původních, vlastním nárokům nejlépe odpovídajícím stanovišť dále šíří do porostů na úkor jedle a buku. Od přelomu 18. a 19. století se umělou kultivací smrku, ale do jisté míry též borovice proces proměny druhové skladby dřevin zdejších lesů výrazně zrychluje, takže v průběhu 2. poloviny 19. věku se obě tyto dřeviny stávají v lesní državě Voticka a Mladovožicka dominujícími, zatímco jedle až na mizivé procento zastoupení z porostů mizí. Od první poloviny 19. století se v omezené míře (Mladá Vožice, Vyšetice) dokládají rovněž kultivace modřínu.

ZUSAMMENFASSUNG

Die ältesten historischen Berichte über die Waldholzarten der untersuchten Regionen stammen aus der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts. Die bereits häufigeren Nachweise aus der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts beweisen eindeutig einen verhältnismäßig höheren Anteil an Laubbäumen im Vergleich mit der Gegenwart. Vor allem die Buche nahm damals eine bedeutsamere Stellung ein, obwohl ihre Vertretung in der Holzartenzusammensetzung sowohl in der Region von Votice als auch von Mladá Vožice infolge einer intensiven Waldnutzung seit dem 18. Jahrhundert deutlich herabgesetzt wird. Die anderen Laubholzarten kamen in den Beständen schon damals nur als beigemischt oder eingesprengt vor.

Von den Nadelholzarten nahm nach Zeugnis unserer ältesten Quellen bedeutsame Stellung die Tanne ein. In der Aufzählung der Holzarten wird bei der Beschreibung der Bestände noch im Verlaufe des 18. Jahrhunderts vielfach die Tanne vor der Fichte angegeben. Auch die Tanne tritt jedoch zurück - meistens zugunsten der Fichte. Der ursprüngliche Tannen-Fichten-Buchen-Charakter dieses Waldgebietes wird jedoch historisch zuverlässig nachgewiesen und überprüft. In den folgenden Jahren steigt der Anteil der Kiefer durch die Kahlschlagwirtschaft an. Der Prozeß der Umwandlung des Waldhabitus wird durch die künstliche Kultivierung der Fichte und Kiefer im Verlaufe des 19. Jahrhunderts in den Regionen von Votice und Mladá Vožice wesentlich beschleunigt, sodaß beide Holzarten in der Beständeszusammensetzung dominierend werden. Seit der Hälfte des 19. Jahrhunderts werden im begrenzten Umfang die Kultivierungen der Lärche nachgewiesen.

Adresa autora:

PhDr. Josef Tlapák, CSc.

Ul. 5. května 43

140 00 Praha 4

Účelová neperiodická publikace
Není určena k prodeji obyvatelstvu

BOHEMIA CENTRALIS 19

Vydalo Středisko státní památkové péče a ochrany přírody
Středočeského kraje

ve Státním zemědělském nakladatelství v Praze roku 1990

ve Středisku interních publikací

Návrh obálky Miroslav Rada

Vydání první - Počet stran 304

Odpovědná redaktorka ing. Eva Hanišová

Jazyková redaktorka Věra Lakatošová

Technická redaktorka Zdeňka Regalová

Vytiskly Moravské tiskařské závody, s.p., Kyjov - AA 19.75, VA 19,90

Náklad 500 výtisků - Publikace č. 4448

07 - 018- 90 04/15

ISBN 80 – 85094 – 06 - 1